

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ ВАЛЕНТИНИ ВОЛОШИНОЇ
КАФЕДРА МУЗИКОЗНАВСТВА, ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА ХОРЕОГРАФІЇ**

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

**ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

Студентки 2 курсу М ММ групи
Галузі знань 02 Культура та мистецтво
Спеціальності 025 Музичне мистецтво
Освітня програма 025 Музичне мистецтво

САВІН Світлани Василівни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
Бурська Олена Петрівна

Національна шкала

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS

Голова комісії _____
(підпис)

Члени комісії _____
(підпис)

(підпис)

Вінниця – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИХ НАВИЧОК УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ	5
1.1. Вокально-хорові навички учнів мистецької школи на початковому етапі навчання: класифікація та сутнісні особливості	5
1.2. Технічні та художні завдання процесу формування вокально-хорових навичок молодших школярів	13
1.3. Особливості роботи над хоровим ансамблем в контексті формування вокально-хорових навичок молодших школярів	26
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ХОРОВИХ НАВИЧОК МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ	34
2.1. Навчання хорового співу на початковому етапі: огляд традиційних та сучасних інноваційних підходів	34
2.2. Методика формування вокально-хорових навичок молодших школярів на прикладі роботи над хоровим ансамблем	45
2.3. Дитяча хорова література як засіб формування вокально-хорових навичок учнів молодших класів мистецької школи	52
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	60
ДОДАТКИ	64

ВСТУП

Серед сучасних технологій музичного розвитку школярів вокально-хорова робота продовжує залишатись найбільш доступною й поширеною. Адже саме у цій досить цікавій колективній творчій діяльності у школярів формується стійкий інтерес до музики й художньо-виконавської діяльності, розвиваються вокально-хорові вміння і навички, музично-творчі здібності, забезпечується сприятлива атмосфера для виявлення і реалізації особистісних творчих, митецьких якостей.

Оволодіння школярами вокально-хоровими навичками відповідно до вікових особливостей є головною умовою досягнення належних виконавських результатів. Пошуки ефективних шляхів і методів роботи, які забезпечують якість навчання хорового співу молодших школярів в умовах початкової мистецької освіти залишається актуальною проблемою сучасної музичної педагогіки і знаходиться в центрі уваги як науковців, так і педагогів-практиків.

Педагогічні аспекти формування вокально-хорових навичок у виконавців різного віку досліджено в працях О. Єременко, Д. Локшина, Н. Маслова, Т. Овчиннікова, К. Пігрова, В. Попова, П. Чеснокова. Дослідженням специфіки дитячих голосів займались Б.Алієв, О. Виноградова, Н. Лебедева, Р. Менжурова, Д. Огороднов, Г. Струве. Проблемі розвитку співочого голосу приділяли увагу педагоги-хормейстери: Є. Алмазов, О. Апраксіна, Н. Дашанова, Л. Дмитрієв, М. Добровольська, В. Ємельянов, Я.Кушка, Г. Стулова, О. Юрчук, Л. Ятло та ін.

Аналіз методичної літератури засвідчив, що проблема формування вокально-хорових навичок учнів отримала ґрунтовне дослідження з кута зору різних її аспектів. Натомість, змістова невичерпність заявленої проблематики та практичні потреби сучасної мистецької школи зумовлюють актуальність теми дослідження: **«Формування вокально-хорових навичок молодших школярів в умовах початкової мистецької освіти».**

Об'єкт дослідження: процес хорового навчання учнів в умовах початкової мистецької освіти.

Предмет дослідження: методика формування вокально-хорових навичок учнів молодших класів початкового спеціалізованого мистецького освітнього закладу.

Мета магістерської роботи – розробити та теоретично обґрунтувати методику формування вокально-хорових навичок молодших школярів в умовах початкової мистецької освіти.

Окреслені мета і предмет дослідження зумовили постановку таких основних **завдань:**

- Визначити сутність та змістові особливості вокально-хорових навичок учнів молодших класів мистецької школи
- Дослідити специфіку формування вокально-хорових навичок молодших школярів в умовах початкової мистецької освіти
- Здійснити аналіз методичних підходів до змісту навчання хорового співу на початковому етапі
- Розробити і теоретично обґрунтувати методику формування вокально-хорових навичок молодших школярів на прикладі роботи над хоровим ансамблем
- Проаналізувати сучасну дитячу хорову літературу як засіб формування вокально-хорових навичок учнів молодших класів мистецької школи

Теоретичне значення результатів дослідження: уточнено поняття «вокально-хорові навички молодших школярів» та обґрунтовано методику їх формування в учнів в умовах початкової мистецької освіти.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання авторської методики формування вокально-хорових навичок молодших школярів у практиці викладання хорового класу у початкових спеціалізованих мистецьких освітніх закладах.

Апробація результатів магістерської роботи. Матеріали дослідження обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих учених і студентів з міжнародною участю «Музичне мистецтво та освіта: досвід та інноваційні шляхи розвитку» (м. Вінниця, 2019 р.) та науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Освіта в міждисциплінарному вимірі» (м. Вінниця, 2020 р.). За результатами магістерської роботи опубліковано статті в збірках матеріалів конференцій.

Структура магістерської роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу (с.3-5), двох розділів (с. 6-56), висновків (с. 57-59), додатків (с. 64-67), списку використаної літератури (48 позицій). Загальний обсяг роботи складає 67 сторінок, основного тексту – 58 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асафьев, Б. В. Музыкальная форма как процесс: кн. первая и вторая / за ред. и вступ. ст. Е. М. Орловой. Ленинград, 1971. 376 с.
2. Батурина Т. Н. Из истории обучения хоровому пению школьников в России: С. В. Смоленский. *История, теория и методика музыкального образования*. 2015. С. 152-160.
3. Бочкарев Л.Л. Психология музыкальной деятельности: учеб. пособие. Москва: Изд-во Ин-та психологии РАН, 1997. 352 с.
4. Буланов В. Метод музыкального и вокального развития учащихся в условиях интенсивной работы детского хора (Обучающая техника Классик-хора «Аврора»). Екатеринбург : Экспериментальная детская хоровая музыкальная школа, 2007.
5. Гарбузов Н.А. Зонная природа звуковысотного слуха: учеб. пособие. Москва, 1948. С. 96
6. Гоноболин Ф. Н. Психология: учеб. пособие, Москва: Просвещение, 1973. 130 с.
7. Дмитриев, Л.Б. Основы вокальной методики. Москва: Музыка, 1968. 675 с.
8. Должанский А.Н. Краткий музыкальный словарь. СПб.: Лань, 2003. 448 с.
9. Дашанова Н.А. Инновационные технологии вокально-хоровой работы с детьми. *Вестник экономики, права и социологии*. 2013 №1. С.212-216.
10. Емельянов В. Фонопедический метод формирования певческого голосообразования: метод. рекомендации для учителей музыки. Новосибирск: Наука: Сиб. отд-ние, 1991. 39 с.
11. Емельянов В.В. Развитие голоса. Координация и тренинг. 6-е изд. СПб. : Планета музыки, 2010.
12. Емельянов В.В. Развитие голоса. Координация и тренинг. 6-е изд. СПб. : Планета музыки, 2010.

13. Жарова Л. М. Начальный этап обучения хоровому пению: метод. Рекомендации для учителей. М., 1981. 65 с.
14. Казачков С.А. От урока к концерту. – Казань.: Изд-во Казан. гос. ун-та, 1990. 285 с.
15. Кирнарская Д.К. Психология специальных способностей. *Музыкальные способности*. М.: Таланты – XXI век, 2004. 496 с.
16. Коса І. А. Опанування техніки співацького дихання: наукове дослідження. Інтернет ресурс URL: https://knowledge.allbest.ru/music/3c0b65625a2bc69a5d53a88521216d36_0.html (дата звернення - 15.08.2020).
17. Логинова Л.Н. О слуховой деятельности музыканта-исполнителя. *Теоретические проблемы*, М., 1998. 43 с.
18. Лебедева Н. В. Развитие вокально-хоровых навыков школьников на уроках музыки. *Муниципальное образование: инновации и эксперимент* №3. 2011. С. 60-62.
19. Лукина В.С. Типы профессионального развития учащихся-музыкантов: журнал прикладной психологии № 6. 2003. С. 28–30.
20. Марина І. О. Мистецтво. Вокально-хорові навички у школярів. Інтернет ресурс URL: <https://vseosvita.ua/library/mistectvo-vokalno-horovi-navicki-u-skolariv-150580.html> (дата звернення - 25.09.2020 р.).
21. Медушевский, В. В. Интонационная форма музыки: исследования, М., 1993. 262 с.
22. Менжурова Р. В. Развитие вокальных навыков у школьников в процессе вокально-хорового обучения на основе индивидуально-личностной поддержке. *Вестник ТГПИ: Гуманитарные науки*, Раздел 4. С. 444-449.
23. Менабені А.Г. Методика навчання сольного: метод. рекомендації для викладачів вокалу. М.: Просвещение, 1987. - С. 47-92.
24. Метлов, Н.А. Музыка – детям: Пособие для воспитателя и музыкального руководителя детского сада. М. , 1985. 56 с.

25. Миловський С. Розпівування на уроках співу та в дитячому хорі початкової школи.- Москва, 1977. 67 с.
26. Морозов В.П. Искусство резонансного пения. Основы резонансной теории и техники, МГК им. П.И. Чайковского, Центр «Искусство и наука». М., 2002. 496 с.
27. Овсянникова О. А. Методика развития вокально-хоровых навыков кадетов Тюменского президентского кадетского учи-лища. *Мир науки, культуры, образования* № 5 (54). 2015. Горно-Алтайск. С. 87–91.
28. Овчинникова Т.Н. Воспитание певческого голоса в детском хоре. *Музыкальное воспитание в школе, сост. О.А. Апраксина*. М., 1975. Вып. 10. 164-167 с.
29. Овчинникова Т.Н. Об отборе репертуара для работы с хоровым коллективом . Работа с детским хором – М.,1981, 41-44 с.
30. Огороднов Д.Е. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе. – Л.: Музыка, 1972. – 151 с.
31. Осеннева М. С. Хоровой класс и практическая работа с хором: учеб. пособие. М., 2003.188 с.
32. Паисов Ю.Б., Виктор Попов:«Моя жизнь– в хоровом искусстве, в том деле, которому я отдал всё». *Музыкальная Академия*. 2011. № 7. С. 16–20.
33. Печерська Е. П. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник. - Київ: Либідь, 2001. 272 с.
34. Платонова М. Л. Детский голос: принципы и методы развития. *Поволжский педагогический вестник* № 4(5), С. 97-100.
35. Порошина Н. А. Вокально-хоровые вправы как средство развития певческого голоса младших школьников. *Педагогические науки*, 2019. С. 67-73.
36. Рачина Б.С. Петь в хоре может каждый. Воспитание музыкой – М.,1991.,76 с.
37. Романовский Н. В. Хоровой словарь. М.: Музыка, 2005. 230 с.

38. Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початковій школі: навч.-метод. пос., 2-е вид., доп. Тернопіль: Навчальна книга., 2011. 216 с.
39. Свешников, А. В. Вокальное воспитание в профессиональном хоре мальчиков Памяти Александра Васильевича Свешникова. *Статьи. Воспоминания.* – М. : Московская консерватория «Музыка», 1998. 328 с.
40. Струве, Г.А. Когда запоет школа? *Искусство в школе.* 1996. № 1. 50 с.
41. Стулова Г.П. Развитие детского голоса в процессе обучения пению. М.: Прометей, 1992, 178 с.
42. Стулова Г. П. Теория и практика работы с детским хором. М., 2002.176 с.
43. Тараканов Б., Федоров А. «Хор вам в помощь!» или Занимательное хороведение. Как в наше время создать хор, 3-е изд., Москва, 2019. С. 84-142.
44. Чесноков П. Г. Хор и управление им: учеб. пособие. М., 1961. 142 с.
45. Черкасов В. Вокально-хорова робота й формування співацьких навичок учнів на уроках музичного мистецтва: *наукові записки*, 2012. С. 26–35.
46. Юрчук С. В. Робота над вокально-хоровими навичками: метод. пос.; – Хмельницький, 2011. 22 с.
47. Языков Е. Л. Некоторые вопросы методики репетиционной работы с хором. *Музыкальное образование.* С 42-49.
48. Ятло Л. Принципи співацького звукоутворення та деякі особливості роботи над ним в дитячому хорі. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. № 23. 2007. С. 111–117.